

veteres securi sunt, Deum Iudaeos ad meliorem mentem vocasse & venire noluisse sicut superiore parabola...

38 Excelsus ibat. Et accesserunt discipuli eius, ut ostenderent ei edificationem templi. Ipse autem respondens dixit illis: Videtis haec omnia?

Mat. 13. 4. 1. Luc. 11. 6. 5. Lu. 19. 44. Eph. 3. 6. 6. Col. 2. 18.

Ioan. 11. 4. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

Excelsus ibat. Et accesserunt discipuli eius, ut ostenderent ei edificationem templi. Ipse autem respondens dixit illis: Videtis haec omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non destruat...

in tribus vacuare solent: ita templum eo discedente diruendum erat. Dones dicato, benedictus, qui venit in nomine Domini...

IN CAPVT XXIV.

omnes tribus terra. & videbitis Filium hominis venientem in nubibus caeli cum virtute multa. Et mittet angelus suos cum tuba...

IN CAPVT XXIII.

Excelsus ibat. Et accesserunt discipuli eius, ut ostenderent ei edificationem templi. Ipse autem respondens dixit illis: Videtis haec omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem...

Sylvestri scriptura...

Templi...

Mat. 13. 4. 1. Luc. 11. 6. 5. Lu. 19. 44. Eph. 3. 6. 6. Col. 2. 18. Ioan. 11. 4. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

Iuliani...

3. Sedente autem eo. Hoc die quarto, posteaquam cum ramis, & acclamationibus, in vrbem ingressus esset...

inhibus loca contraria, desertum, & penetrata, id est conclaue, & intimam maximeque reconditam domus partem, vt significare: quocumque ratione, quocumque habitu, quocumque loco alius Christus veniret, credendum illi non esse. Vltra de deserto & penetrabilibus querere, sobrii non est interpretis.

Caluinista Evangelii suum filium vt computatus reprobatus duntur.

17. Sicut enim fulgur exit ab Oriente. Caluinistę de suo hoc Euangelio interpretantur, quod momento temporis totum terrę orbem ab Oriente vsq; ad Occidentem occupauerit: nec enim infami homines, quid Christus dicat, sed quid errori suo conueniat, spectant. Christus secundum aduentum suum fulguri comparat, quod quemadmodum fulgur subito, & inexpectatum emicare solet, ne quisq; obseruare possit, quo puncto temporis sic e nubib; erupitur: sic ipse subito, & cum minimis putabimus, veniet, & sicut fulgur vno momento ab Oriente vsq; ad Occidentem elucet: sic ipse veniet adeo splendens, & illustris, vt nemo eum non videat. Ita inquit erit & aduentus filij hominis, vt Hilarius, Hier. Chry. Auctor imperfecti, & Euthymius interpretantur. In eo tamen Caluinistarum Euangelium fulguri simile esse non nego. 9. vt fulgur subito, & cum antea nunquam apparisset, erit propheta nouum hoc Euangelium inauditum ante, & inexpectatum apparuerit: & vt fulgur momento temporis effuscabit, ita male fundata heresis brevi tempore colabitur.

Hebraicę proserbius.

23. Vbi cum fuerit corpus, & non erit, & cadauer, & metaphora, qua Christus vitur, magis conuenit. D. Ambrosius in commentar. in Psal. 48. ruina vertit, sicut & veteres interpretum aliquando, p. caduero ruina conuertit. Psal. 109. 6. annotauimus. Aquilas, sicut & vultures solere ad caduera volare notum est, & apud Hebręos videtur fuisse, puerbum, quem admodum colligitur ex Job. 4. 29. 33. Vbi cum, inquit, cadauer fuerit, statim adest Aquila. Christus ergo seipsum cadaueri comparat, sicut ante in eadē sententia fulguri comparauerat, & significat fore, vt cum venerit, latere non possit, sicut cadauer aquila non latet: sed vbi cumq; fuerit, naturali quidē sensu illud inuenit. Qui autē sint, quos aquilas comparat, id incertū est. Irenęus li. 4. c. 28. & Beda hoc loco beatos, quos iam Christo fecerunt, quosq; ante iudicij tempus fructus sunt aquilas vocari putant, quod altissime volauerint, & Christum sequantur, quosumque sat. & cum eo ad iudicium venturi sint. Hilarius vero, & Auct. vt imperfecti eos sanctos intelligunt aquilas appellari, qui, cum Christus venerit, viui reperentur, quosq; vt ait D. Paul. 1. ad Thess. 4. 17. rapientur cum illis, qui de caelo venerint in aera. Chryso. & Euthymius angelos, & sanctos martyres, quibus Christus comitatus veniet: intelligunt. Alii omnes homines, vt Theophylact. & Beda: hoc mihi videtur probabilius significat enim Christus omnes homines ad locum, vbi ipse fuerit, vt iudicentur, conuolaturus esse, sicut aquila ad caduera conuolare solet, itaq; velint nolint, illi videbitur.

Quomodo silente de iudicij ob. scurabitur.

29. Sal obscurabitur. An vere obscurandus sit sol, non licet certum sit: sed ex meo iudicio probabilis: quem admodum & Origenes, & Hilarius videntur existimare. Quomodo autem obscurandus sit, alia est questio. Putat Origenes mundum incendio conflagraturum, tantamq; sumi copiam futuram esse, vt sol obscuratur. Alii existimant prę gloria, & splendore aduentus Christi fore, vt sol ipse obscurari videatur, sicut stellę apparente sole obscurantur: ita Hilarius, Chryso. Hieron. Theophylact. & Euthym. vt Isai. 24. 23. Uelut luna, & confundetur sol, cum regnauerit Dominus exercituum in monte Sion, & in Ierusalem, & in conspectu senum suorum fuerit glorificatus. Nonnulli Theologi obiectum obscurandum esse, vt pleriq; hereticorum interpretet non reuera obscurandū esse: sed hominil aliud.

nes adeo stupefactos fore, vt solem ipsum videre non videantur: sicut enim Prophetę in similibus calamitatibus dicere obscurandum esse solē, vt Isai. 6. 13. 9. Ecce dies Domini veniet crudelis, & indignationis plenus, & ire furor, qd ponendum terram in solitudinem, & peccatores eius conterens de ea, quonia stella cali, & splendor eorum non expandent lumen suum: obtenebratus est sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo, & c. 3. 4. & tabefcet omnis milita celi, & omnis milita eorum defluet, sicut defluit solum de uinea, & lerem. 15. 9. & Amos 8. 9. Occidit ei sol, cum aduocasset dies, confusus est, & erubuit, & Ezech. 32. 7. & operiam, cum extintus fuerit, celos, & migrescere facia stellas eius solem nube tegam, & luna non dabit lumen suum, omnia luminaria celi marere faciam super te, & locis 2. 10. A facie eius tremuit terra, moti sunt celi, sol, & luna obtenebrati sunt, & stella retraxerunt splendore suum, & ver. 30. 31. Et dabo prodigia in celo, & in terra, angustiam, & terrorem, & vaporem fumum, sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguine, antequam venias dies Domini magnus, & horribilis, & c. 3. 14. 15. Luxa est dies Domini in valle cętionis, sol, & luna obtenebrati sunt, & stella veri a xeris splendore sua. Mihi no opinio e hominu, no cet vllus oppositio, sed vere videtur obscuradū esse, vt initio dixi, & vt Auct. vt imperfecti operis affirmant. Primum, quia eodem modo in Christi adueu, atque in eius morte, obscurandum esse credendum est: in eius autem morte vere obscuratum fuisse legitur, deinde q; alia quam ratione obscurari parum videtur esse, & constat Christum magnum a liquid & nunquam ante visum dicere voluisse, fore, vt se ad iudicium veniente soli, & stellę omnes redderentur caeci, quasi significetur propterea omnes tribus terre plancturas esse, quia videntes signum filij hominis exterrabuntur.

Stella quomodo ante iudicij caesura.

Et stellę cadent de caelo. Eadem est stellarum casu questio est, an vere casurus sint, Origenes tractat in Math. 30. scribit non casuras in terram re ipsas, sed amissuras lumen, & q; terre in illis fuerit, in terram casurum, hoc Platoniceam olet seholam. D. Hier. eodē modo casuras dicit, quo Solē obscurandum esse putat, q; Christi splendore non lucebit: idē atq; existima. Beda. Non illi veteres, & Auctores non veras stellas, sed demones, quibus plenas est aer, quosq; stellas non aine intelliguntur, casuros dixerunt. Alii ex recepor b. p. erum Theologia non veras stellas, sed eas quas cœnitas vocant, quas in aere consistunt, casuras dicunt. Multorum opinio est non vere casuras, sed fore, vt, quia non lucebunt, cadere videantur: mihi ego nullo modo persuadere possum, dixisset enim Christi, sicut de Sole, & Luna dixerat, fore, vt non lucent: nūc aut, cum dicit fore, vt cadant, maior presertim aliqd significare voluit. Itaq; Chryso. & Euthym. liberter assentior, qui vere stellas casuras putant; magna enim Christo id asserunt, quos Aristoteles negatu fieri posse, credendum esse arbitror.

Et virtutes colorum commouebuntur. Recentes interpretes fere omnes virtutes colorum stellas vocari putant, sicut milita celi vocari solent. At stellas celi dixerat casuras esse, quod plene erat, quam commoueri: quare credendum non est hoc loco de stellis loq. Veteres Auctores, vt Origenes, Chryso. Beda, Euthym. Theophyl. angelos colorū virtutes appellari dicunt, quem admodum in solē in Ecclesię hymno vocatur celi, colorumq; virtutes: sensum itaq; esse fore, vt angeliq; obscurati, & quasi attoniti commouebuntur. Ego semper existima virtutes colorū hoc loco vocari, quos Iob alia metaphora cardines celi vocat. c. 22. 14. & Moyses in Deuteronomio c. 30. 4. & sicut dicitur cardines terre 1. Regum 2. 8. & Prouerborum 8. 16. & cardines maris Job 36. 30. qua metaphora nihil aliud.

Cardinis nomen in scriptura.

hil aliud, quam firmitatem, & robur significat. Quod ipsum virtutis nomen declarat. Itaque docet Christus cardines ipsos, & quasi fundamenta celi prę timore commouenda esse, sicut ait D. Petrus 2. epistola cap. 3. 10. Adueniet autem dies Domini, vt sit, in quo celi magno impetu transient: hoc est virtutes colorum commouebuntur: elementa vero calorū soluentur, terra autem, & qua in ipsa sunt opera, exterrantur.

30. Tunc parebit signum filij hominis. Quod signū filij hominis vocet, auctoribus inter se non conuenit. Origenes virtutem, & gloriam, quam sibi Christus in cruce comparauit, signum filij hominis vocari putat, quasi sensus sit, omnes visuros esse Christum tanta cum gloria, atque maiestate venientem, vt dubitare non possint eum verum esse iudicem. Ad eundem serē modum Hieronymus & Beda videlicet Christi vexillum intelligi possunt. Auctor vero imperfecti passionis signa, vt flagellorum vibices, clauorum cicatrices signum filij hominis vocari dicit. Communis fuit semper opinio crucem signum filij hominis appellari, eam que in celo, aut in aere Christo veniente, quasi eius vexillum appariturum esse. Ita Chryso. Hieronimus, Beda, Euthymius & Theophylact. quod ego maxime probabile esse iudico. Loquitur enim Christus de signo filij hominis, tanquam de certo aliquo, & noto vexillo, quod aliud, quā crux esse non potest.

Crux apparetis Christo ad iudicium veniente.

Et tunc. Cum videbunt signum filij hominis: ipsa enim conuictio verborum latentem habet redditionem causę, quasi significetur propterea omnes tribus terre plancturas esse, quia videntes signum filij hominis exterrabuntur.

Plangent. Id est, pro dolore, ac penitentia peccatorum tunc dicit, nixis videlicet sero.

Omnes tribus terra. Id est, ex omnibus aliis, non enim boni plangent: sed potius lætabuntur, quia diligunt aduentum sui, vt ait D. Paulus. 2. ad Timotheum 4. 8.

Er videbunt filium hominis venientem in nubibus caeli. Id est, aeris, describit seipsum Christus, tanquam Deum, cuius proprium cum gloria simul, & maiestate, & terrore venire solum. 49. 3. Deus manifeste veniet, Deus nostr, & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida, & Psal. 103. 3. Qui ponit tubum, sicut Christum nube euectus in caelum Aðorum 1. 9. eodem ergo modo sicut Apostolus angelus dixit, vt. 1. venturus est.

Christi dicitur.

31. Er mittet angelos suos. Et cum angelos se missurum dicit, & cum suos vocat, Deum se esse declarat, hoc enim proprium Dei Psalmo 103. 4. Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem ventem.

Cor ad dicit iudicij tuba adhibetur.

Cum tuba, & vocemagna. Vbi que cum tuba Christus ventura dicitur, vt 1. ad Cor. 15. 52. & 1. ad Thess. 4. 16. non solum, quia tuba homines ad iudicium vocandi sunt, sed quia tuba regie maiestatis indicium est, canitur enim tubis ante reges, cum ad locum aliquem veniunt. Qualis futura sit tuba, vera ne an metaphorica, nec sciri potest, nec necessē est, sed est tamen probabilis non veram, sed metaphorice futuram esse, tubam que appellari vocem aliquam magnam, raucam, sonoram, horrentem, & tubę clangoris similem, qualem se Ioannes in Apocalypsi cap. 1. 10. & cap. 4. 1. & cap. 19. 6. in illi vltimo iudicij spectaculo, quod vidit, audiuisse dicit. Itaque, quod Christus dicit, cum tuba, & vocemagna, perinde est, ac si dicit cum tuba, id est voce magna, vt conuictio, et quem admodum multis aliis locis, exegitica firmiter, quod Gręce est in plerisque codicibus, cum tuba vocis magna, quem admodum legit Euthymius aut cum tuba magna, vt legit Chryso. non enim duas res, sed vnā

tantum Christus voluit significare, sic Isaię dicitur cap. 58. 1. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam. Dubium etiam cuius, aut quid significans vox illa futura sit. Nam Ioan. cap. 5. 25. ipsius Christi vocem futuram esse indicat, audient, inquit, vocem filij Dei, sicut & Iohel dixit cap. 2. 11. Er Dominus dedit vocem suam ante faciem exercitus sui, quia multa sunt nimis castra eius, quia sortis, & facientia verbum eius. Magnus enim dies Domini, & terribilis valde, & qui iustitiam elicit eum: Ioannes vero in Apocalypsi cap. 8. 6. & cap. 9. 1. 13. & cap. 11. 15. angelos in iudicio tuba canentes inducit. Daucem Paulus. 1. ad Thess. 4. 16. vocem archangeli futuram dicit. Itaque est vero simile, & Christum magna locutura voce, vt angelos suos mittat, & angelos, archangelos, ceterosque celestes spiritus in tubę similitudine clamaturos. Nec existimandum est vocem istam esse similitudine tubam appellari, quia dubium non est Christum ex hominum consuetudine, & more loqui; non solent autem reges, sed eorum ministris tuba clangere. Sunt qui putent ex antiquis Iudæorum conuentibus sumptam esse metaphoram, ad quos flos tubę homines conuocantur Numero. 10. 2. & Isaię 27. 13. & supra c. 6. 2. Vero simile id est: sed illud fortasse similitudine bello traditum esse similitudinem: adhibetur enim tuba non solum ad conuocandum, sed etiam ad terrendum, vt apud Isaiam c. 58. 3. Omnes habitatores orbis, qui morantur in terra, cum eleuatum fuerit signum in montibus, videbitis, & clangorem tubę audietis, & Sophonia 1. 16. 17. Dies tubę, & clangor super civitates manitas, & super angulos excellos, & tribulatio homines, & ambulabunt, vt ceci, quia Domino peccauerunt, & Zacharia 9. 14. Dominus Deus super eos videbitur, & exibit, vt fulgur calculetur, & Dominus Deus in tuba canet, & vales in turbine Ausri.

32. Ab arbore autem scis dicitur parabola. Id est, ac eipite, audite similitudinem, quam vobis ex arbore scis propositurum sum, Lucas c. 21. 29. 30. & dixit illi similitudinem, videre ficulneam, & omnes arbores, cum producant iam ex se fructum, scis quia prope assatis. Credibile vtrumque dixisse Christum.

33. In ianuis. Id est, prope, ante pedes, statim; Hebraice phrasis, qualis illa Genesis 4. 7. nome, si bene egeris, recipies: sin autem male statim in foribus peccatorum tuorum aderit, & Iacobi 5. 9. Ecce iudex ante ianuas assis, id est, cito venturus est.

34. Generatio haec. Recentes heretico rum interpretes, & nonnulli etiam Catholici, qui nimis eos auide sequi solent, atatem exponunt; quasi sensus sit, antequam etas illa hominum, qui tunc viuebant, prateriret, futuram Ierosolymitanam vastationem. Fuerunt etiam, qui ita exponerent, antiquissimi olim auctores; sed eos Origenes simpliciter appellat. Et vero hunc non esse sensum, cum alium meliorem opposuerimus, apparebit. Chryso. Iostomus, Theophylactus, Euthymius & Auct. operis imperfecti generationem hominum fidelium interpretantur, quasi dicit Christus, est iustitiam modicam tantę, tamque magnę calamitates venturę sunt; tamen Ecce sciam vsque ad finem mundi non perituram. Hieronymus vero generationem omnium hominum intelligit, quasi dicit, priusquam genus humanum finiat, ea omnia, quę praxiderat, euentura esse. Mihi generatio hoc loco totus mundus videtur appellari, sicut alibi creatura vocari solet, quia totus creatus, totus generis est. Itaque verus sensus videtur esse adq; certa esse quę Christus praxiderat, vt non ante finiendo sit mundus, quam euenerint. Id est, verbis sequentibus manifeste colligitur, Caelum, inquit, & terra transibunt, verba autem mea non prateribunt. Quare qui pro generatione atatem transtulerunt, iniuriam fecerit sententia.

Palgata obis rio desendi.

35. Caelum & terra transibunt. Hebraismus, id est, perit.